

Spisovatelce Ivě Hadj Moussa se už tři roky po sobě daří pravidelně jednou do roka přicházet s novým románem. Reakce na její tvorbu předchozích let přitom byly rozporuplné. Debutu Šalina do stanice touha (Host 2020) se u kritiky nedostalo příliš pozitivní odezvy, zato loňský Démon ze sídliště (Host 2021) byl podle všeobecného mínění již o poznání zdařilejší. A letos v listopadu Host vydal spisovatelčinu atmosférickou novinku s přímočarým názvem Havířovina. Taková tvůrčí výkonnost – jakkoliv obdivuhodná – vzbuzuje otázku, zda si autorka zvládne udržet svou slibně stoupající tendenci literárního umu. Hadj Moussa není pouze romanopiskyní, nýbrž také fejetonistkou a autorkou povídkové sbírky Hlavně na to nemysli (Cosmopolis 2020). Třetí román by mohl poodhalit, zda se bude následující tvorba kvalitativně blížit spíše Šalině do stanice touha, anebo Démonovi ze sídliště.

Sama Hadj Moussa považuje Havířovinu za dílo, které se od obou jejích předchozích počínů v určitých aspektech liší – experimentuje v něm s typy postav i s jazykem. A přesto mezi všemi zmíněnými romány existuje zřetelná provázanost.

Z příběhů usazených do klíčových míst autorčina osobního života prýští jízlivý humor a všechny obsahují (ideálně mysteriózní) detektivní zápletku. Právě na ní je ve třetím románu vystavěna ústřední linka odhalující záhadnou historii jednoho vesnického domu, přezdívaného Havířovina.

Jak hluboce se zlo dokáže zakořenit do zchátralého stavení? Může temná síla obklopit dům kletbou a ovlivnit svou energií lidské osudy? Jihočeská víska, ve které nešťastná Havířovina stojí, si v těchto otázkách není tak docela jistá. Sousedská tichá pošta sice roznesla zprávy o tom, že obyvatele prokletého domu pronásleduje smrt a že tam občas dochází k paranormálním jevům, ale pořád je to jen dům, i když s podivnou pověstí. A ves o něj nijak zvláštní zájem nejeví.

Lhostejný přístup k místní zevšednělé atrakci se však mění příchodem spisovatelky, která se po osobní krizi vrací do rodného kraje s touhou zachránit svou uměleckou pověst a s pocitem, že v životě už všechno své štěstí vyčerpala. V množství historek o Havířovině spatří záblesk inspirace pro nový román a začíná se pít do její minulosti. Zpovídáním sousedů se vrací do časů svého dětství a ještě dál. Každý slyšel něco, o čem se z různě závažných důvodů nemluví. Spisovatelka tak poznává léta skrytá tajemství nejen domu, ale i vesnického podhoubí.

ŽENY VRACEJÍCÍ SE KE KOŘENŮM

Ačkoli je postava pátrající zapisovatelky dějin pro Hadj Moussu nová, v české literatuře je poslední dobou motiv píšících žen vracejících se ke kořenům poměrně hojně využívaný a budí lehce otrápaný dojem. Nakladatelství Argo například ve stejné době, kdy vychází Havířovina, vydává nový román Veroniky Jonášové Ada, jehož protagonistka se dokonce nachází v podobné životní situaci jako hrdinka Hadj Moussy.

Jakkoliv je hlavní postava Havířoviny na první pohled šablonovitá, ocitá se v zápletkce, která je neotřelá svou zdánlivou obyčejností. A tím se zařadí literární klišé velkých dějin rozbíjí. Předmětem zájmu je sice historie, ale v rámci jedné konkrétní vesnice, ještě úžeji v kontextu místních děsivých událostí. I přes všechny poutavé hororové

Iva Hadj Moussa napsala letos třetí román Havířovina, po Šalině do stanice touha a Dáblovi ze sídliště.

FOTO: MARTA REŽOVÁ

Havířovina Ivy Hadj Moussy vychází v nakladatelství Host.

Havířovina: útrapy českých spisovatelek

Anna Pýchová
publicistka

prvky a atmosféru vykreslenou pochmurnými barvami zimních měsíců se stále jedná především o příběh z normálního venkovského života. Co víc – ze života, se kterým má autorka románu vlastní zkušenost: Havířovina je inspirovaná skutečným domem, o němž v její rodné vesnici kolují strašidelné historky.

Hlavní téma mířící na osud sešlého stavení je vcelku jednoduché. Po poněkud zdouhavé úvodní expozici, která chronologicky dokumentuje hrdinčin dosavadní život, se děj s každou novou informací stále zrychluje. Zpočátku se příběh jeví jako děsivá báchorka, ale přibližně od jeho poloviny se nadpřirozená hrůza přelévá do hmotné reality. Paranormální jevy nahrazuje změt domácího násilí, chorobné závislosti, nevěř a vyhrožování. Vše ústí překvapivým a nadto uvěřitelným rozuzlením.

Vypravěčka veškeré dění komentuje s hořkým úsměvem ženy, která v téměř čtyřiceti letech skončila opět ve svém dětském pokoji. Hrdinčiny ich-formové promluvy ale občas působí, jako by jejich původcem ve skutečnosti byl někdo mnohem mladší. Nicméně je pravděpodobné, že její uvažo-

vání odráží psychické rozpoložení po návratu do neměnného sousedství, kde ji všichni vnímají stejným způsobem jako před dvaceti lety. Čtenář tak místy může zapomínat, že protagonistka už není dospívající dívkou. Jazyk je však ve své podstatě velmi přirozený, plný sarkastického humoru a v neposlední řadě baví spoustou vynalézavých přirovnání.

V Havířovině je ale zajímavé věnovat pozornost i ne úplně nápadným vzhledům do aktuální české literární situace. Hadj Moussa si všímá právě všemožných klišé, autenticity a prvoplánově lákavých témat, která s notnou dávkou ironie výstižně reflektuje. Pomocí venkovského koloritu, do kterého se vypravěčka vrací, se dozvídáme, co většinová čtenáři vyhledávají. V románu je to poměrně přesně vyjádřeno větou: „Půlka čtenářů se chce u knížek bát a druhá dojímat.“ I z toho důvodu hrdinka-spisovatelka zvolila pro svou vznikající knihu, která jí má zachránit spisovatelkou reputaci, téma strašidelného domu.

Román se též zabývá otázkou autenticity a polemizuje se současným rozmachem beletrizovaných tíživých historických témat bez zúročené vlastní zkušenos-

ti a prožitku autorů. Hadj Moussa se tak například nepřímou strefuje do všech spojených typů „svědeckých pro mladší generace“ nebo „velká historie ilustrovaná na osudech malých lidí“. Její vypravěčka by jistě mohla psát o dalších čtenářsky vítaných mrazivých tématech, jako jsou koncentrační tábory nebo výbuch Černobylu. Nic z toho však naštěstí osobně nezažila. Proč tedy nevyprávět o méně společensky významném, ale zato osobnějším strachu?

Iva Hadj Moussa svým třetím dílem čtenáře nezklame. Do Havířoviny přenesla kvalitu známé z Démona ze sídliště – dobré dialogy, uvěřitelný vzhled do mysli hlavních hrdinů nebo mystické téma oživené opravdovým humorem. K příběhu navíc připojila trefnou reflexi současné domácí literatury a nabídla vzhled do spisovatelky profese. A kromě toho si rozšířila spektrum potenciálních čtenářů neostře vyhraněným žánrem. Sama říká, že miluje kombinaci strašidelného s vtípným, a to je příjemné zjištění. Bylo by totiž potěšující, kdybychom se mohli dočkat dalšího vkusně vtípného uvěřitelného hororu. Nejlépe za rok. ■